

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

**Ректори Академияи идоракунии
давлатии назди Президента Ҷумҳурии
Тоҷикистон, н.и.п., дотсент
Сафарзода Д.Ҷ.**



«26» 08 2026 с.

ТАҚРИЗИ

**муассисаи пешбар ба диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар
мавзуи «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити
тағйирпазирии ҷомеа» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои
сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ**

**Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи
ихтисоси илмӣ.** Диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар мавзуи
«Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии
ҷомеа» аз рӯи мазмун ва муҳтавои худ ба шиносномаи ихтисоси илмӣ
5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мувофиқат менамояд.
Масъалаҳои дар таҳқиқот баррасигардида, аз ҷумла суботи сиёсӣ, фаъолияти
субъектҳои таъсиррасон, таҳдиду хатарҳои сиёсӣ ва омилҳои хавф, ба
бандҳои 8, 10 ва 11-уми шиносномаи ихтисоси мазкур мутобиқ мебошанд.

**Мубрамии мавзуи диссертатсияи пешниҳодгардида, пеш аз ҳама, бо
нақш ва аҳамияти суботи сиёсӣ дар таъмини устувории системаи сиёсӣ,
таҳкими истиқлолияти давлатӣ ва ҳифзи амнияти миллӣ муайян мегардад.
Дар шароити тағйирпазирии ҷомеа суботи сиёсӣ яке аз шартҳои муҳимми
фаъолияти муътадили давлат ва ҷомеа ба ҳисоб рафта, муайян кардани
моҳият, хусусият ва омилҳои таъсиррасон ба он аҳамияти назариявӣ ва амалӣ
касб менамояд. Ҳамзамон, бо вучуди мавҷуд будани таҳқиқоти гуногун оид
ба суботи сиёсӣ, нисбат ба моҳият ва мазмуни он муносибати ягона вучуд
надорад. Чунин ҳолат зарурати омӯзиши минбаъдаи илмӣ масъаларо ба
миён меорад.**

Мубрамии таҳқиқот барои Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин бо афзоиши
таъсири омилҳои беруна ба суботи сиёсии ҷомеа алоқаманд мебошад.
Таҳдиду хатарҳои терроризм ва экстремизм, паҳншавии ғояҳои радикалӣ,
вазъи ноороми Афғонистон, бархӯрди манфиатҳои геополитикӣ дар Осиёи
Марказӣ, шиддат ёфтани низоъҳои байналмилалӣ ва дигар таҳдидҳои замони
муосир зарурати таҳқиқи роҳу воситаҳои ҳифз ва таҳкими суботи сиёсии
кишварро ба миён мегузоранд.

Дар баробари ин, рушди бемайлони технологияҳои иттилоотӣ
коммуникатсионӣ шаклҳои нави таъсиррасонӣ ба равандҳои сиёсӣ
ҷамъиятиро ба вучуд овардааст. Паҳн намудани иттилооти носоҳеҳ ва
ифғоангез, таблиғи ғояҳои ифротгарой ва истифодаи технологияҳои муосири
иттилоотӣ аз ҷониби ташкилотҳои террористӣ экстремистӣ барои таъсир
расонидан ба шуури шаҳрвандон, махсусан ҷавонон, ба суботи сиёсии ҷомеа
таҳдид менамоянд. Дар чунин шароит муайян кардани омилҳои таъсиррасон
ба устувории системаи сиёсӣ ва таҳқиқи роҳу воситаҳои таъмини суботи

сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти муҳимми стратегӣ пайдо менамояд. Аз ин лиҳоз, мавзуи интиҳобнамудаи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан мубрам ва саривақтӣ буда, таҳқиқи он ба талаботи рушди илми сиёсатшиносии ватанӣ ва масъалаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳо, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои дар диссертатсия овардашуда дорои дараҷаи зарурии асоснокии илмӣ буда, дар заминаи омӯзиш ва таҳлили пайдарпайи масъалаҳои назариявӣ амалии таъмини суботи сиёсӣ таҳия гардидаанд. Муаллиф ҳангоми баррасии масъалаҳои таҳқиқот робитаи мантиқии байни мақсад, вазифаҳо, наwgонии илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва хулосаҳои ниҳоиро таъмин намуда, натиҷаҳои бадастомадаро дар доираи мавзуи таҳқиқот ҷамъбаст кардааст.

Асоснокии натиҷаҳои илмӣ, пеш аз ҳама, бо таҳқиқи моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ ва муайян намудани алоқамандии он бо устувории системаи сиёсӣ таъмин гардидааст. Дар баробари ин, фаъолияти субъектҳои гуногуни таъсиррасон ба суботи сиёсӣ, таъсири омилҳои беруна ва зохиршавии онҳо дар низоми амнияти миллӣ, таҳдиду хатарҳои беруна ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин масъалаҳои таъмини суботи сиёсӣ дар шароити пайдоиши таҳдиду хатарҳои муосир мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтаанд. Таваҷҷуҳи махсус ба масъалаи таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити рушди бемайлони технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ имкон додааст, ки ҷанбаҳои муосири масъала низ дар доираи таҳқиқот фаро гирифта шаванд.

Дараҷаи асоснокии хулосаҳои диссертатсия ҳамчунин бо истифодаи усулҳои таҳлили системавӣ, институтсионалӣ, функционалӣ, меъёрию ҳуқуқӣ, типологӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ таъмин гардидааст. Истифодаи усулҳои мазкур ба муаллиф имконият додааст, ки суботи сиёсиро ҳамчун падидаи мураккаби сиёсӣ мавриди омӯзиш қарор дода, омилҳои ба он таъсиррасон, хусусиятҳои фаъолияти субъектҳои гуногун ва таҳдиду хатарҳои мавҷударо аз ҷиҳатҳои гуногун таҳлил намояд.

Пойгоҳи сарчашмавии таҳқиқот низ барои асоснок кардани гузоришҳои илмӣ ва хулосаҳои муаллиф мусоидат кардааст. Дар диссертатсия адабиёти илмӣ олимони ватанӣ хориҷӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, паёмҳои солони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи интернетӣ ва натиҷаҳои фаъолияти марказҳои илмӣ таҳлиلى мавриди истифода қарор гирифтаанд. Омӯзиш ва муқоисаи мавқеъҳои гуногуни илмӣ ба муаллиф имкон додааст, ки масъалаҳои асосии таҳқиқотро ҷамъбаст намуда, мавқеи худро нисбат ба онҳо муайян созад.

Хулосаҳо ва пешниҳодҳои амалии диссертатсия аз натиҷаҳои таҳқиқи бобу зербобҳо бармеоянд ва ба ҳалли вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташуда равона гардидаанд. Аз ҷумла, пешниҳодҳои марбут ба коҳиш додани таъсири омилҳои гуногун ба суботи сиёсии кишвар, пешгирии таҳдиду хатарҳои муосир ва истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар қорҳои

маърифатию тарбиявӣ бо ҷавонон бо муҳтавои таҳқиқоти анҷомёфта робитаи бевосита доранд.

Навгонии илмӣ таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда. Навгонии илмӣ диссертатсия дар он ифода меёбад, ки дар он бори аввал дар илмҳои сиёсии ватанӣ масъалаи таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа мавриди таҳқиқи маҷмӯӣ қарор гирифта, паҳлуҳои асосии назариявӣ ва амалии он таҳлилу баррасӣ шудаанд. Дар заминаи омӯзиши адабиёти илмӣ моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ муайян карда шуда, алоқамандии он бо устувории системаи сиёсӣ нишон дода шудааст. Инчунин, фаъолияти субъектҳои гуногуни таъсиррасон ба суботи сиёсӣ таҳқиқ гардида, хусусияти таҳрибии фаъолияти онҳо муайян карда шудааст.

Ҷанбаи дигари навгонии таҳқиқот аз муайян кардани таъсири омилҳои беруна ба суботи сиёсии ҷомеа ва таҳлили зоҳиршавии онҳо дар низоми амнияти миллӣ иборат мебошад. Дар ин замина, таҳдиду хатарҳои беруна ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсиррасон мавриди омӯзиш қарор гирифта, хусусиятҳои таъсири онҳо нишон дода шудаанд. Муаллиф масъалаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар шароити пайдоиши таҳдиду хатарҳои муосир таҳлилу баррасӣ намуда, ҳамзамон хусусиятҳои таъмини суботи сиёсиро дар шароити рушди бемайлони технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ таҳқиқ кардааст.

Саҳеҳии натиҷаҳои бадастомада бо интиҳоби дурусти асосҳои назариявӣ методологӣ, мутобикати усулҳои таҳқиқот ба мақсаду вазифаҳои гузошташуда ва истифодаи сарчашмаҳои илмӣ ватанию хориҷӣ таъмин гардидааст. Истифодаи усулҳои таҳлили системавӣ, институтсионалӣ, функционалӣ, меъёрию ҳуқуқӣ, типологӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ имконият фароҳам овардааст, ки масъалаҳои мавриди таҳқиқ аз ҷанбаҳои гуногун омӯхта шуда, натиҷаҳои дахлдори илмӣ ба даст оварда шаванд.

Натиҷаҳои илмӣ пешниҳодшуда бо муҳтавои бобу зербобҳои диссертатсия робитаи мантиқӣ дошта, аз таҳлилу ҷамъбасти маводи таҳқиқотӣ бармеоянд. Ҳулосаҳои муаллиф ба вазифаҳои гузошташуда мутобикат намуда, нуктаҳои навгонии илмӣ натиҷаҳои асосии таҳқиқоти анҷомёфтaro инъикос менамоянд. Аз ин рӯ, навгонии илмӣ диссертатсия асоснок буда, саҳеҳии натиҷаҳои бадастомада дар маҷмӯъ таъмин гардидааст.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳаммияти илмӣ натиҷаҳои диссертатсия дар он ифода меёбад, ки таҳқиқоти анҷомёфта барои амиқтар дарк намудани моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ, алоқамандии он бо устувории системаи сиёсӣ, муайян кардани омилҳои таъсиррасон ва таҳдиду хатарҳои ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсиркунанда заминаи илмӣ фароҳам меорад. Ҳулосаҳои бадастомада метавонанд барои омӯзиши минбаъдаи масъалаҳои таъмини суботи сиёсӣ дар шароити тағйирпазирии ҷомеа ва рушди технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ истифода шаванд.

Аҳаммияти амалии натиҷаҳои таҳқиқот бо он муайян мегардад, ки хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф метавонанд дар самти коҳиш додани таъсири омилҳои гуногун ба суботи сиёсии кишвар, пешгирии таъсири таҳдиду хатарҳои муосир ва тақмили корҳои маърифатӣ тарбиявӣ истифода гарданд. Аз ҷумла, натиҷаҳои таҳқиқот барои фаъолияти шуъбаҳои робита бо ҷомеа ва тарбияи идеологии ҷавонон, Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шуъбаҳои тарбияи донишгоҳу донишқадаҳои кишвар ҷиҳати шарҳу тавзеҳи моҳияти таҳдиду хатарҳои замони муосир ва ҳадафҳои ғаразнокӣ ташкилотҳои террористӣ экстремистӣ қобили истифода мебошанд.

Аҳаммияти иҷтимоии натиҷаҳои таҳқиқот дар имконияти истифодаи онҳо барои баланд бардоштани сатҳи огоҳии сиёсии ҷавонон, пешгирии таъсири ғояҳои ифротгароӣ ва тундгароӣ, фаҳмонидани моҳияти таҳдиду хатарҳои муосир ва мусоидат ба ҳифзи суботи сиёсии ҷомеа ифода меёбад. Аз ин ҷиҳат, тавсияҳои пешниҳодшуда метавонанд дар корҳои тарбиявӣ маърифатӣ бо ҷавонон мавриди истифода қарор дода шаванд.

Дар диссертатсия масъалаҳои иқтисодӣ бевосита мавриди таҳқиқ қарор намегиранд, бинобар ин аҳаммияти иқтисодии натиҷаҳои он хусусияти мустақил надорад. Бо вучуди ин, таъмини суботи сиёсӣ ҳамчун шартӣ муҳимми фаъолияти устувори давлат ва ҷомеа метавонад барои рушди муътадили соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъиятӣ замина фароҳам оварад.

Ҳамзамон, маводи диссертатсия, хулосаҳо ва натиҷаҳои он тавсия дода мешаванд, ки ҳангоми таҳияи китобҳои дарсӣ ва барномаҳои таълимӣ, инчунин дар раванди таълими фанҳои «Сиёсатшиносӣ», «Амнияти миллӣ» ва «Таҳдиду хатарҳои замони муосир» истифода шаванд. Дар маҷмӯъ, истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот ҳам дар идомаи омӯзиши илмӣ масъалаи суботи сиёсӣ ва ҳам дар фаъолияти маърифатӣ тарбиявӣ сохторҳои дахлдор аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Дараҷаи эътимоднокии, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ бо мутобиқати асосҳои назариявӣ методологӣ ба мақсад ва вазифаҳои диссертатсия, истифодаи усулҳои таҳлили системавӣ, институтсионалӣ, функционалӣ, меъёрию ҳуқуқӣ, типологӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ, инчунин омӯзиши доираи васеи сарчашмаҳои илмӣ таъмин гардидааст. Муаллиф зимни таҳқиқ аз адабиёти илмӣ олимони ватанию хориҷӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи интернетӣ ва натиҷаҳои фаъолияти марказҳои илмӣ таҳлилӣ истифода намудааст.

Эътимоднокии натиҷаҳо инчунин дар он ифода меёбад, ки масъалаҳои моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ, алоқамандии он бо устувории системаи сиёсӣ, фаъолияти субъектҳои таъсиррасон, таъсири омилҳои беруна ва таҳдиду хатарҳои муосир пайдарпай мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтаанд. Натиҷаҳои бадастомада бо мақсаду вазифаҳои таҳқиқот мутобиқат дошта, хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда аз муҳтавои таҳқиқот бармеоянд. Робитаи мантиқии байни масъалаҳои таҳқиқшуда,

натиҷаҳои илмӣ ва хулосаҳои муаллиф барои дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои диссертатсия замина фароҳам овардааст.

Дар маҷмӯъ, интихоби усулҳои мувофиқи таҳқиқот, истифодаи сарчашмаҳои гуногуни илмӣ ва таҳлили пайдарпайи масъалаҳои мавриди омӯзиш имкон медиҳанд, ки натиҷаҳои диссертатсия эътимоднок, дуруст ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок арзёбӣ карда шаванд.

Саҳми шахсии доктарабони дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ. Саҳми шахсии доктарабони дараҷаи илмӣ Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар он ифода меёбад, ки ӯ мустақилона масъалаи таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар шароити тағйирпазирии ҷомеа мавриди таҳқиқ қарор дода, ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии онро таҳлилу баррасӣ намудааст. Муаллиф бо тақия ба омӯзиши адабиёти илмии ватанию хориҷӣ ва дигар сарчашмаҳои мавриди истифода моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсиро муайян намуда, алоқамандии онро бо устувори системаи сиёсӣ нишон додааст.

Дар ҷараёни таҳқиқ доктарабон фаъолияти субъектҳои гуногуни таъсиррасон ба суботи сиёсиро омӯхта, хусусияти таҳрибии фаъолияти онҳоро муайян кардааст. Ҳамзамон, таъсири омилҳои беруна ба суботи сиёсии ҷомеа ва зоҳиршавии онҳо дар низоми амнияти миллӣ мавриди таҳлил қарор гирифта, таҳдиду хатарҳои беруна ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсиррасон муайян карда шудаанд. Муаллиф инчунин масъалаҳои таъмини суботи сиёсии кишварро дар шароити пайдоиши таҳдиду хатарҳои муосир ва рушди бемайлони технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ таҳқиқ намудааст.

Саҳми шахсии доктарабон ҳамчунин дар ҷамъбасти натиҷаҳои таҳқиқот, таҳияи хулосаҳои илмӣ ва пешниҳод намудани тавсияҳои амалӣ оид ба коҳиш додани таъсири омилҳои гуногун ба суботи сиёсии кишвар ва роҳи усулҳои таъмини он зоҳир мегардад. Натиҷаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда маҳсули таҳқиқоти мустақилонаи муаллиф буда, саҳми шахсии ӯро дар омӯзиши масъалаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа инъикос менамоянд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионии Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар мақолаҳои илмии муаллиф ба нашр расида, масъалаҳои асосӣ ва натиҷаҳои бадастомадаи диссертатсияро инъикос менамоянд. Аз ҷумла, 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 3 мақола дар маводи конференсияҳои ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ ба табъ расидаанд.

Наشري мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ба талаботи банди 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардида, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295 ба он тағйиру иловаҳо ворид карда шудаанд, мутобиқат менамояд. Мақолаҳои нашршуда масъалаҳои марбут ба моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ, омилҳои таъсиррасон ба он, таҳдиду хатарҳои муосир ва масъалаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро гирифта, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос менамоянд.

Арзёбии мазмуни диссертатсия. Диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан аз ҷиҳати сохтор ва мантиқи таҳқиқот ба мақсад ва вазифаҳои гузошташуда мутобиқ буда, масъалаҳои мавриди омӯзиш бо пайдарпайии муайяни илмӣ баррасӣ гардидаанд. Кори диссертатсионӣ аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб ва шаш зербоб, хулосаҳо, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт ва интишороти аз рӯйи мавзӯи диссертатсия иборат буда, ҳаҷми умумии он 174 саҳифаро ташкил медиҳад. Дар таҳқиқот 151 номгӯи адабиёт ва сарчашма истифода шудааст.

Дар муқаддимаи диссертатсия мубрами мавзӯи таҳқиқот асоснок гардида, масъалаи суботи сиёсӣ ҳамчун яке аз масъалаҳои муҳимми илми сиёсӣ ва шартӣ таъмини устувори системаи сиёсӣ мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифтааст. Муаллиф зарурати таҳқиқи масъаларо бо таъсири омилҳои дохилию беруна, тағйирёбии муҳити сиёсӣ чамбиятӣ, таҳдиду хатарҳои муосир ва рушди технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ алоқаманд менамояд. Объекти таҳқиқот суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа ва предмети он раванди ҳифзу ҳимояи суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар чунин шароит муайян шудааст. Дар фарзияи таҳқиқот таъсири вазъи геополитикии минтақа ва ҷаҳон, амнияти минтақавӣ, манфиатҳои геополитикӣ, рушди технологияҳои иттилоотӣ, экстремизму терроризм ва паҳншавии ғояҳои тундгароии динӣ ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба назар гирифта шудааст.

Боби якуми диссертатсия ба ташаккули заминаи назариявии омӯзиши масъала бахшида шуда, аз ду зербоб – «Моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ» ва «Омилҳои таъсиррасон ба суботи сиёсӣ дар шароити муосир» иборат мебошад. Дар ин боб муаллиф масъалаи суботи сиёсиро ҳамчун яке аз категорияҳои муҳимми илми сиёсӣ баррасӣ намуда, ташаккул ва рушди назарияҳои марбут ба онро мавриди омӯзиш қарор додааст. Дидгоҳҳои муҳаққиқони гуногун оид ба моҳияти суботи сиёсӣ ва устувори системаи сиёсӣ таҳлил гардида, муносибати байни субот, самаранокии системаи сиёсӣ ва легитимияти ҳокимият мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Аз ҷумла, дар доираи таҳлили назариявӣ устуворӣ, мутобиқшавандагӣ, самаранокӣ ва легитимият ҳамчун хусусиятҳои муҳимми фаъолияти системаи сиёсӣ шарҳ дода мешаванд. Муаллиф таъкид менамояд, ки устувори система қобилияти муқовимат ба тағйироти шадидро ифода карда, мутобиқшавандагӣ имконияти тағйир ва тақмили системаро дар шароити нав нишон медиҳад; самаранокӣ бо иҷрои вазифаҳои система ва легитимият бо эътирофу қабули он аз ҷониби ҷомеа алоқаманд мебошад.

Дар идомаи боби якум омилҳои мавриди таҳлил қарор гирифтаанд, ки метавонанд ба нигоҳдорӣ ё ҳалалдор гардидани суботи сиёсӣ таъсир расонанд. Муаллиф таъмини суботи сиёсиро танҳо ба фаъолияти мақомоти давлатӣ маҳдуд накарда, онро бо маҷмуи шароит ва равандҳои сиёсӣ чамбиятӣ алоқаманд менамояд. Дар ин замина ба масъалаҳои легитимияти ҳокимият, вазъи иҷтимоӣ иқтисодӣ, фарҳанги сиёсӣ, фаъолияти ҷомеаи шаҳрвандӣ, идоракунӣ ва танзими давлатӣ таваҷҷуҳ дода шудааст. Дар натиҷаи таҳлил зарурати татбиқи сиёсати давлатӣ, ки ба таҳкими

легитимияти ҳокимият, беҳтар намудани вазъи иҷтимоию иқтисодӣ, ташаккули фарҳанги мусбати сиёсӣ ва рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ нигаронида шудааст, таъкид мегардад. Аз нигоҳи арзёбӣ, боби мазкур барои бобҳои минбаъда заминаи зарурии назариявӣю методологиро фароҳам оварда, ба муаллиф имкон додааст, ки таҳлили суботи сиёсиро аз шарҳи мафҳуму хусусиятҳои он ба муайян намудани омилҳои мушаххаси таъсиррасон пайваст намояд.

Боби дуюми диссертатсия аз зербобҳои «Таъсиррасонии беруна ба суботи сиёсӣ ва масъалаҳои таъмини амнияти миллӣ» ва «Таъсири таҳдиду хатарҳои беруна ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон» таркиб ёфтааст. Дар ин қисми диссертатсия масъала аз сатҳи умумии назариявӣ ба таҳлили таъсиррасонии беруна ва робитаи он бо суботи сиёсӣ ва амнияти миллӣ интиқол дода шудааст. Муаллиф шароити муосири геополитикиро бо тағйирёбии муносибатҳои байналмилалӣ ва шаклҳои нави рақобат барои таъсиррасонӣ алоқаманд намуда, фишори иқтисодӣ, таъсиррасонии идеологӣ, дастгирии низоъҳои дохилӣ, технологияҳои рақамӣ ва таъсир ба афкори ҷамъиятиро ҳамчун шаклҳои таъсиррасонии беруна мавриди омӯзиш қарор медиҳад. Дар натиҷаи таҳлил нишон дода мешавад, ки шаклҳои таъсиррасонии беруна хусусияти мураккаб гирифта, метавонанд унсурҳои иқтисодӣ, идеологӣ, иттилоотӣ ва фаъолияти субъектҳои ғайридавлатиро дар бар гиранд. Муаллиф вобаста ба ин зарурати мутобик гардидани низоми амнияти миллӣ ба шаклҳои тағйирёбандаи чунин таъсиррасониро таъкид менамояд.

Дар қисми дигари боби дуюм таҳдиду хатарҳои беруна бевосита дар иртибот бо суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд. Муаллиф мавқеи геополитикии Тоҷикистон ва ҳаммарзии онро бо Афғонистон ҳамчун яке аз заминаҳои зарурати таваҷҷуҳ ба таҳдидҳои беруна арзёбӣ менамояд. Дар доираи таҳлил ба терроризми фаромарзӣ, экстремизм, паҳншавии идеологияҳои радикалӣ, қочоқи маводи муҳаддир, ҷинояткорӣ ва ҷангҳои иттилоотӣ таваҷҷуҳ дода шуда, таъсири онҳо ба вазъи дохилии ҷомеа нишон дода мешавад. Аз ҷумла, терроризм ва экстремизм бо воридшавии ҷангиён, амалҳои террористӣ ва паҳн намудани идеологияи радикалӣ, қочоқи маводи муҳаддир бо таъсири манфӣ ба вазъи иҷтимоӣ, ғасод ва ҷинояткорӣ ва ҷангҳои иттилоотӣ бо паҳн намудани маълумоти нодуруст ва коҳиш додани эътимод ба ҳокимият алоқаманд карда шудаанд. Дар маҷмӯъ, боби дуюм дар сохтори диссертатсия аҳамияти махсус дошта, робитаи масъалаҳои суботи сиёсӣ ва амнияти миллиро дар шароити таъсири омилҳои беруна нишон медиҳад.

Боби сеюми диссертатсия аз ду зербоб – «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити пайдоиши таҳдиду хатарҳои муосир» ва «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити рушди беамалони технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ» иборат мебошад. Дар ин боб муаллиф натиҷаҳои таҳлили назариявӣ ва масъалаҳои дар боби дуюм баррасигардидаро ба муайян намудани роҳҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон пайваст менамояд. Дар доираи зербоби аввал масъалаҳои муқовимат ба таҳдиду хатарҳои муосир ва коҳиш додани

осебпазирии давлат ва чомеа баррасӣ гардидаанд. Таваҷҷуҳ ба зарурати ҳифзи амнияти иттилоотӣ, муқовимат ба иттилооти бардурӯғ ва таҳдидҳои киберӣ, рушди инфрасохтори миллии технологияҳои иттилоотӣ ва дастрасӣ ба иттилооти бозътимод равона гардидааст. Дар баробари ин, сиёсати ҷавонон ва ҷалби ҷавонон ба ҳаёти сиёсӣ иқтисодии мамлакат ҳамчун яке аз самтҳои таъмини суботи дарозмуддати сиёсӣ арзёбӣ шудааст.

Зербоби дуҷуми боби сеюм хусусияти махсуси муосир дошта, дар он робитаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ бо суботи сиёсӣ таҳқиқ гардидааст. Муаллиф ба масъала муносибати якҷониба надошта, ҳам имконият ва ҳам хатарҳои рушди ТИК-ро нишон медиҳад. Аз як тараф, технологияҳои нав барои дастрасии шаҳрвандон ба иттилоот, иштироки онҳо дар равандҳои сиёсӣ ва ҳамгироии шаҳрвандон ба раванди идоракунӣ имконият фароҳам меорад; аз тарафи дигар, барои паҳншавии ғояҳои радикалӣ ифротгарӣ, таҳдидҳои киберӣ, иттилооти бардурӯғ ва таъсир ба афкори ҷамъиятӣ шароит ба вуҷуд оварда метавонанд. Дар диссертатсия инчунин масъалаи рушди инфрасохтори ТИК ва таъсири он ба робитаи давлату чомеа баррасӣ шудааст. Муаллиф зарурати таҳияи муносибате ба таъмини суботи сиёсиро таъкид мекунад, ки ҳам ҷанбаҳои мусбат ва ҳам оқибатҳои эҳтимолии манфии технологияҳои иттилоотиро ба назар гирад. Дар ин замина масъалаҳои коҳиш додани нобаробарии рақамӣ, дастгирии навоариҳои ТИК, рушди сармояи инсонӣ ва ташаккули имиҷи мусбати кишвар дар фазои иттилоотӣ ҷаҳонӣ низ мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифтаанд. Аз ин лиҳоз, боби сеюм ҷанбаи амалии диссертатсияро тақвият дода, масъалаи таъмини суботи сиёсиро бо шароит ва таҳдидҳои нави чомеаи иттилоотӣ пайваст менамояд.

Дар ҳулосаи диссертатсия натиҷаҳои асосии таҳқиқоти анҷомёфта ҷамъбаст гардида, онҳо бо мақсад, вазифаҳо, фарзияи таҳқиқот ва нуктаҳои барои ҷимоя пешниҳодшуда алоқаманд карда шудаанд. Муаллиф натиҷаҳои таҳқиқи раванди таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар шароити тағйирпазирии чомеа ҷамъбаст намуда, аз омӯзиши назарияҳои суботи сиёсӣ то масъалаҳои амалии ҳифзи он дар шароити таҳдидҳои муосир натиҷагирӣ кардааст. Ҳулосаҳои пешниҳодшуда аз муҳтавои бобҳо баромада, масъалаҳои моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ, устувории системаи сиёсӣ, таъсири омилҳои беруна, таҳдиду хатарҳо ва хусусиятҳои таъмини суботи сиёсиро дар шароити муосир фаро мегиранд. Аз ин рӯ, қисми ҳулосагии диссертатсия ҷамъбасти мантиқии таҳқиқоти анҷомёфта буда, натиҷаҳои асосии илмӣ муаллифро инъикос менамояд.

Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот бо натиҷаҳои бадастомада алоқаманд буда, ба истифодаи онҳо дар самтҳои илмӣ, таълимӣ ва корҳои маърифатӣ тарбиявӣ нигаронида шудаанд. Муаллиф истифодаи ҳулосаҳо ва натиҷаҳои таҳқиқотро барои омӯзиши минбаъдаи масъалаи суботи сиёсӣ, таҳияи китобҳои дарсӣ ва барномаҳои таълимӣ, инчунин таълими фанҳои «Сиёсатшиносӣ», «Амнияти милли» ва «Таҳдиду хатарҳои замони муосир» пешниҳод менамояд. Ҳамзамон, тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳо дар фаъолияти шӯъбаҳои робита бо чомеа ва тарбияи идеологии ҷавонон, шарҳу тавзеҳи моҳияти таҳдиду хатарҳои муосир ва ҳадафҳои

ташкилотҳои террористӣю экстремистӣ равона шудаанд. Имкони истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот аз ҷониби Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шӯъбаҳои тарбияи донишгоҳу донишқадаҳои кишвар низ нишон дода шудааст.

Ҳамин тариқ, мазмуни диссертатсия дорои пайдарпайии мантиқӣ буда, бобҳои он бо ҳам робитаи мазмунӣ доранд: боби якум заминаҳои назариявӣю методологии масъала, боби дуюм хусусиятҳои таъсиррасонии беруна ва таҳдиду хатарҳоро ва боби сеюм роҳу шароити таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро мегирад. Хулосаҳо ва тавсияҳои амалӣ бошанд, натиҷаҳои таҳқиқоти дар бобҳо анҷомёфтaro ҷамъбааст намуда, ба мақсад ва вазифаҳои асосии диссертатсия мувофиқат менамоянд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар мавзуи «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа» ҳамчун кори мустақил ва анҷомёфтаи илмӣ таҳия гардида, ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳимми сиёсатшиносии муосир бахшида шудааст. Сохтор, мазмун, пайдарпайии таҳқиқ, тарзи пешниҳоди натиҷаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии диссертатсия ба талаботи корҳои илмии тахассусӣ ҷавобгӯ мебошанд. Кори диссертатсионӣ аз ҷиҳати мазмун, тартиби таҳия ва сатҳи илмии таҳқиқ ба талаботи бандҳои 31 ва 33-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардида, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295 ба он тағйиру иловаҳо ворид карда шудаанд, мутобиқат менамояд.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида таҳия шуда, мазмун ва натиҷаҳои асосии таҳқиқотро ба таври мухтасар ва пайдарпай инъикос менамояд. Дар он мубрамияти мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, нағзҳои илмӣ, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣю амалӣ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо, инчунин хулосаҳои асосии муаллиф оид ба таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа баён гардидаанд. Автореферат ба муҳтавои диссертатсия мувофиқ буда, натиҷаҳои асосии кори илмиро дуруст инъикос менамояд.

Мутобиқати тахассуси илмии докталаб ба дараҷаи илмӣ. Мавзӯ, муҳтаво ва натиҷаҳои диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан таҳти унвони «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа» ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмии 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мутобиқат менамоянд. Мазмун ва натиҷаҳои таҳқиқот, аз ҷумла, ба банди 8-уми шиносномаи ихтисос – «Ҳокимият ва оппозитсия дар раванди сиёсӣ», «Субъектҳои ноаён дар сиёсат», банди 10-ум – «Назарияи аксионизми сиёсӣ» ва банди 11-ум – «Омилҳои хавф», «Усулҳои таҳлили хавфҳои сиёсӣ» мувофиқат дошта, масъалаҳои суботи сиёсӣ, омилҳои таъсиррасон, таҳдиду хатарҳои сиёсӣ ва роҳу воситаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро мегиранд.

Норасоихо ва эродҳо. Бо вучуди арзёбии мусбат ва сатҳи умумии баланди таҳқиқот, дар диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан як қатор мулоҳизаҳои тавсиявӣ ба назар мерасанд, ки баррасии онҳо метавонад ба такмили минбаъдаи таҳқиқот ва густариши доираи баррасии мавзӯ мусоидат намояд:

1. Дар диссертатсия робитаи суботи сиёсӣ бо устувории системаи сиёсӣ ба таври васеъ баррасӣ гардидааст. Аммо масъалаи нақши фарҳанги сиёсӣ ва маърифати сиёсии шаҳрвандон дар нигоҳдории суботи сиёсӣ метавонист бештар мавриди таҳлил қарор гирад.

2. Дар боби сеюм масъалаҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити таҳдиду хатарҳои муосир баррасӣ шудаанд. Дар ин замина, механизмҳои пешгирии барвақтӣ ва муайян намудани нишонаҳои эҳтимолии ҳалалдоршавии суботи сиёсӣ метавонистанд каме муфассалтар нишон дода шаванд.

3. Дар таҳқиқот ба технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ҳамчун омили таъсиррасон ба суботи сиёсӣ таваҷҷуҳи ҷиддӣ дода шудааст ва ҳам имконияту ҳам хатарҳои онҳо баррасӣ шудаанд. Аммо меъёрҳо ё нишондиҳандаҳои мушаххаси арзёбии дараҷаи таъсири муҳити иттилоотӣ ба суботи сиёсӣ метавонистанд дақиқтар пешниҳод карда шаванд.

4. Муаллиф дар доираи таҳқиқот аҳамияти иштироки шаҳрвандон ва ташаккули эътимод миёни давлат ва ҷомеа дар шароити рушди технологияҳои иттилоотӣ таъкид менамояд. Дар баробари ин, нақши робитаи мутақобилаи мақомоти давлатӣ ва ҷомеа ҳамчун воситаи таҳкими суботи сиёсӣ метавонист дар шакли мукамалтар мавриди таҳлил қарор гирад.

Эродҳои зикршуда хусусияти тавсиявӣ дошта, аҳамияти назариявӣ амалии диссертатсияи мазкурро коҳиш намедиханд ва ба муҳтавои умумии таҳқиқот таъсири манфӣ намерасонанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Бо назардошти мубрами мавзӯ, навгонии илмӣ, аҳамияти назариявӣ амалии натиҷаҳои таҳқиқот, дараҷаи асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаву тавсияҳо, метавон қайд намуд, ки диссертатсияи Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан дар мавзӯи «Таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирпазирии ҷомеа» таҳқиқоти мустақилона ва анҷомёфтаи илмӣ буда, ба талаботи қорҳои диссертатсионӣ ҷавобгӯ мебошад. Натиҷаҳои бадастомада масъалаҳои моҳият ва хусусиятҳои суботи сиёсӣ, алоқамандии он бо устувории системаи сиёсӣ, омилҳои таъсиррасон, таҳдиду хатарҳои муосир ва хусусиятҳои таъмини суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро мегиранд. Аз ин рӯ, муаллифи диссертатсия Ҳасанзода Бахтиёр Ҳасан барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ сазовор мебошад.

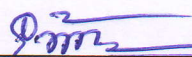
Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76–79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби номзади илмҳои сиёсӣ, муаллими калони кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеа Расулзода Рухсора омода гардидааст.

Такризи мазкур дар маҷлиси кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеаи Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 августи соли 2026, протоколи №1 муҳокима гардида, тасдиқ шудааст.

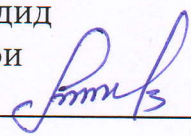
Дар маҷлиси кафедра 13 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздихӣ: “тарафдор” 13 нафар, “муқобил” – нест, “бетараф” – нест.

Раиси маҷлис:

н.и.с., дотсент, мудир кафедраи
сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеаи
Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон /  / Музафарзода Ф.

Котиби маҷлис:

Ассистенти кафедраи сиёсатшиносӣ
ва робита бо ҷомеаи Академияи
идоракунии давлатии назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон /  / Муминов М.А.

Лоихаи такриз омода гардид
аз ҷониби номзади илмҳои
сиёсӣ, муаллими калон /  / Расулзода Р.

Имзои Музафарзода Ф., Муминов М.А. ва Расулзода Р.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо, коргузорӣ
ва корҳои махсуси Академияи
идоракунии давлатии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон



Насурдинзода А.Н.

Суроға: 734003 – шаҳри Душанбе, ноҳияи Исмоили Сомонӣ, кӯчаи Саид Носир, № 33, Тел: 224-89-45.